معصوم‌ترین خون‌های تهران

روایت‌هایی معتبر از شهدای ترور دانش‌آموزی دهه ۶۰ در پایتخت

گزارش **سحر جعفریان** روزنامه‌نگار

در ششمین تور تهرانگردی مدرسه همشهری، راهی اماکنی شدیم که رد خون پاک شهدای دانش‌آموزی حوادث ترور بسنی دهه ۶۰در آنها ثبت شده و هنوز داغ است؛ خون شهدایی که بخشی از تاریخ و هویت پایتخت محسوب می‌شوند و شناخت بهتر تهران در گرو یاد آنهاست. برای حصول این شناخت بهتر و خوانش دقیق روایت‌های این تور ابتدا باید به آتبوس ۲۰خرداد ۱۳۶۰اشاره کرد؛ روزی که مجلس وقت به عدم‌کفایت سیاسی بنی‌صدر رأی داد و منافقین که دست خود را کوتاه دیدند بر آن شدند تا با حملات مسلحانه و ترور بستی، مردم را وحشت‌زده و جامعه را ناامن کنند؛ حمله‌ها و ترورهایی که اغلب بدون شناسایی قبلی انجام می‌شد و «ترور» نام داشتند.

دفاع از پل استراتژیک جوادیه

هوا بارانی است و دلیذیر که به خانه شهید «فرامرز سیف‌صادقی» در حیابه جاده‌ای می‌رسیم. با استقبال گرم برادر این شهید به خانه صمیمی و ساده‌ای راهنمایی می‌شویم. کمی بعد در اتاقی کوچک که متعلق به شهید فرامرز سیف‌صادقی بود و با عکس‌های مختلفی از او آراسته شده، می‌نشینیم. حسین کاظم‌زاده، عضو کانون طلاب جوان ایران، گفت‌وگو از این چنین آغاز می‌کند: «فرارهای تهرانگردی قرار است در مدرسه همشهری را با فرامیتاب مقام‌معظم‌رهبری درباره جهاد تبیین گسره زده‌ایم و اکنون خدمت شما خانواده محترم هستیم تا برایمان از شهید فرامرز سیف‌صادقی و نحوه شهادت بگویید؛ خانه‌ای که برگی از کتاب تاریخ شهرمان است و ما نیز در جست‌وجوی حقیقت‌هایی از این تاریخ با شیوه خودمان تبیین هستیم.» رمضان سیف‌صادقی، برادر شهید، ضمن یادآوری خاطرات، می‌گوید: «فرامرز همیشه سعی داشت به‌خود منکی باشد و باعث زحمت و آزار دیگران نباشد. حتی از همان کودکی تلاش می‌کرد با فروش بلال و تعمیر لوازم، خرج خودش را در آورد. با همه مهربان بود و اهل دعوا نبود. پیش از انقلاب با اینکه سن کمی داشت ولی هم زمان به نیروهای داوطلب نیاز بود و دیدان می‌شد، مانند حادثه کشتار خونین میدان ژاله یا شهدا که آن زمان برای دفن جنازه‌ها به بهشت‌زهرا رفت. انقلاب اسلامی هم که پیروز شد ایشان فعالیت‌های خود را در پایگاه بسیج محل (مسجد حضرت ابوالفضل(ع)) آغاز کرد. همه فکر و ذکرش مسجد و کمک به مردم بود. دوره‌های تیراندازی با سلاح را گذراند چون تصمیمش این بود که راهی جبهه شود. مدام به مادر اصرار می‌کرد ولی مادر هر بار به بهانه‌ای مانند گرفتن دیپلم یا خدمت در بسیج محل پاسخش را می‌داد. تا بخواهد رضایت پدر و مادر را جلب کند، شب‌ها به سفرش نیروهای بسیجی، با یک چراغ‌قوه می‌رفت ایستگاه نگهبانی پل راه‌آهن (آن سال‌ها پل آجری راه‌آهن بود) نگهبانی می‌داد. پل از نقاط حساس و پرتردد تهران محسوب می‌شد؛ تا به قول خودشان سنگر را حفظ کنند. شب ۲۲بهمن ۱۳۵۹ هم نوبت نگهبانی داشت. منافقین اعلام کرده بودند به‌زودی پل راه‌آهن را مورد حمله قرار خواهندداد. برای همین هر شب آنجا سنگر نگهبانی و آماده‌باش فعال بود. حدود ساعت ۳ همان شب بود که منافقین به سنگر و ایستگاه آنها حمله می‌کنند و با به رگبار بستن نیروهای بسیجی و سپاهی، تعدادی را به شهادت می‌رسانند؛ یکی از آنها هم فرامرز بود. گلوله به زیر قلبش اصابت کرده بود. صبح تا مطلع شدیم به بیمارستان بهارلو (نزدیک جاده و پل راه‌آهن) رفتیم. در اتاق عمل بود که به شهادت رسید.» برادر شهید مکثی می‌کند و ادامه می‌دهد: «بعد از شروش ۳۰خرداد ۱۳۶۰ که منافقین عملیات‌های مسلحانه خود را آن هم با هدف ایجاد رعب و وحشت آغاز کردند، امثال همین فرامرز بودند که با وجود سن کم‌شان به مقابله و مبارزه پرداختند. نوجوانان و جوانانی که چون حقیقت انقلاب اسلامی را درک کرده بودند فریب حیله‌های دشمن را نمی‌خوردند. فریبی که این روزها در قامت جنگ ترکیبی ظاهر شده و اگر به درستی برای همین نوجوانان و جوانان که به دهه هشتادی و نودی شهرت یافته‌اند، تعریف شود، آنها نیز مانند نوجوانان و جوانان دهه ۵۰،جان بر کف از انقلاب دفاع می‌کنند. حتی بچه‌های جواده که مأسفانه روزگاری به خوبی از آنها یاد نمی‌شد.»

شهادت در محله

خانه شهید ۱۷ساله فاسمیه عبدی‌تازه‌کن نیز در محله جواده واقع شده است؛ هم کوچه به نامش پلاک کوبی شده و یکی هم اهالی یاد و خاطره از ن را فراموش نکرده‌اند. از هر کسی سراغ خانه‌شان را می‌گیریم بی‌درنگ راهنمایی‌مان می‌کنند. فاطمه سلیمی، مادر شهید، با اینکه هم فراق فرزند نوجوانش را هنوز «تازه» حس می‌کند اما از مرگ او که به شهادت گره خورده، گلایه‌مند نیست. او می‌گوید: «تامنی در شناسنامه شهرام بود. متولد دی ۱۲،۱۳۵۵ ساله بود که مدام اصرار می‌کرد برای کمک و حمایت رزمندگان در جبهه ملحفه‌های مناسب، بسته‌های خوراکی یا وسایل ضروری ارسال کنیم. باغیرت بود و می‌گفت کاش یک کم بزرگ‌تر بودم تا اجازه می‌دادید من هم به جبهه بروم! درسخوان بود و لطف به دوستانش درس‌های سخت را یاد می‌داد. برای اینکه کمک‌خرج خانواده باشد در یک مکانیکی همین حوالی کار می‌کرد. ۱۴ساله بود که مسجد محل پاتوقش شد. در بسیج ثبت‌نام کرد و دوره‌های آموزشی آن را گذراند. من و پدرش هم مخالفتی نداشتیم؛ اصلا چه بهتر از اینکه پسرمان سرگرم درس و کار خیر باشد. ماه‌رمضان که می‌رسید با اینکه روزه می‌گرفت اما سهم خانواده و همسایه‌های نیازمند را از افطاریش کنار می‌گذاشت.» مادر شهید به گوشه‌ای خیره می‌شود و دوباره می‌گوید: «۱۵ سال (۱۳۷۱) بود که به مناسبت هفته بسیج قرار بود همه نیروها در مسجد ستادمان تا صبح کشیک بدهند. شهرام هم آن شب بود. نیمه‌های بامداد ساعت حدود ۴بود که حدودیی مشکوک در حالی که تمام سرنشینانش حالت عادی نداشتند وارد خیابان منتهی به مسجد ساداث می‌شوند. شیشه‌های مشروب را به طرف مسجد پرت می‌کنند و این زمان شهرام همراه چند نفر دیگر از بسیجی‌ها نزدیک خودرو و سرنشینانش می‌روند تا از ماجرا سردرآورند. خودرو با سرعت حرکت می‌کند و شهرام و دوستش نیز با موتور تعقیب‌شان می‌کنند. زیاد دور نشده بودند که راننده خودرو فرمان خودرو را به سمت موتور آنها می‌چرخاند و شهرام و دوستش از مسیر منحرف می‌شوند. سر شهرام با شدت به میله‌های بیرون زده از وانت‌بار کنار خیابان برخورد می‌کند. شاهدان ماجرا و مردم، آنها را به بیمارستان بهارلو (نزدیک محله جواده) می‌رسانند اما شهرام پیش از رسیدن به بیمارستان شهید می‌شود. یکی از آن شاهدان، آشنایی بود که از پشت‌بام خانه‌شان متوجه ماجرا شده بود. به خانواده اطلاع می‌دهد و فردای آن شب نیز ما را خبردار می‌کنند. شهرام در یکی از دست‌نوشته‌هایش نوشته بود از روز دلد شهید شود و نامش سردر کوچه منقوش شود. تقدیرش این بود که در جبهه شهید نشود اما به این آرزویش در همین خاک محله‌اش رسید. خواهرش می‌گفت شب قبل از شهادتش زیر لب مصرع «به دیار بی‌قرار تو بیا از آن مایی» را مدام زمزمه می‌کرد؛ مصرعی که روی سنگ قبرش حک کردیم.»

همه محل گریه می‌کردند

راهی محدوده میدان سپاه، محله خواجه‌نصیر می‌شویم؛ جایی که در گذشته با نام محله عشرت‌آباد شناخته شده بود و یکی دیگر از ترورهای کور منافقین در آن به وقوع پیوسته بود. روز سوم اسفند ۱۳۶۰ سازمان منافقین با انفجار بمبی دیگر در میدان سپاه تهران، جنایتی دیگر رقم زدند. یکی از نکات تلخ این حادثه تروریستی نیز شهادت یک کودک دانش‌آموز بود. بر اثر انفجار این بمب (تی‌ان‌تی) که زیر یک کامیون حمل زباله جاسازی شده بود ۱۱ نفر شهید و ۲۵ نفر مجروح شدند. یکی شاهدان عینی در مورد چگونگی این حادثه تلخ چنین شرح می‌دهد: «هنگام انفجار این بمب ما در نزدیکی حادثه بودیم. چند لحظه پس از انفجار تعدادی اتومبیل در حال سوختن و نیز چند خانه مسکونی ویران شده بودند، وقتی به طرف صدای انفجار رفتیم با اجساد قطعه‌قطعه که در گذشته با نام محله عشرت‌آباد شناخته شده بود و یکی دیگر از تورهای کور منافقین در آن به وقوع پیوسته بود. روز سوم اسفند ۱۳۶۰ سازمان منافقین با انفجار بمبی دیگر در میدان سپاه تهران، جنایتی دیگر رقم زدند. یکی از نکات تلخ این حادثه تروریستی نیز شهادت یک کودک دانش‌آموز بود. بر اثر انفجار این بمب (تی‌ان‌تی) که زیر یک کامیون حمل زباله جاسازی شده بود کنیم. باغیرت بود و می‌گفت کاش یک کم بزرگ‌تر بودم تا اجازه می‌دادید من هم به جبهه بروم!درسخوان بود و لطف به دوستانش درس‌های سخت را یاد می‌داد. برای اینکه کمک‌خرج خانواده باشد در یک مکانیکی همین حوالی کار می‌کرد. ۱۴ساله بود که مسجد محل پاتوقش شد. در بسیج ثبت‌نام کرد و دوره‌های آموزشی آن را گذراند. من و پدرش هم مخالفتی نداشتیم؛ اصلا چه بهتر از اینکه پسرمان سرگرم درس و کار خیر باشد. ماه‌رمضان که می‌رسید با اینکه روزه می‌گرفت اما سهم خانواده و همسایه‌های نیازمند را از افطاریش کنار می‌گذاشت.» مادر شهید به گوشه‌ای خیره می‌شود و دوباره می‌گوید: «۱۵ سال (۱۳۷۱) بود که به مناسبت هفته بسیج قرار بود همه نیروها در مسجد ستادمان تا صبح کشیک بدهند. شهرام هم آن شب بود. نیمه‌های بامداد ساعت حدود۴بود که حدودیی مشکوک در حالی که تمام سرنشینانش حالت عادی نداشتند وارد خیابان منتهی به مسجد ساداث می‌شوند. شیشه‌های مشروب را به طرف مسجد پرت می‌کنند و این زمان شهرام همراه چند نفر دیگر از بسیجی‌ها نزدیک خودرو و سرنشینانش می‌روند تا از ماجرا سردرآورند. خودرو با سرعت حرکت می‌کند و شهرام و دوستش نیز با موتور تعقیب‌شان می‌کنند. زیاد دور نشده بودند که راننده خودرو فرمان خودرو را به سمت موتور آنها می‌چرخاند و شهرام و دوستش از مسیر منحرف می‌شوند. سر شهرام با شدت به میله‌های بیرون زده از وانت‌بار کنار خیابان برخورد می‌کند. شاهدان ماجرا و مردم، آنها را به بیمارستان بهارلو (نزدیک محله جواده) می‌رسانند اما شهرام پیش از رسیدن به بیمارستان شهید می‌شود. یکی از آن شاهدان، آشنایی بود که از پشت‌بام خانه‌شان متوجه ماجرا شده بود. به خواهرم اطلاع می‌دهد و فردای آن شب نیز ما را خبردار می‌کنند. شهرام در یکی از دست‌نوشته‌هایش نوشته بود از روز دلد شهید شود و نامش سردر کوچه منقوش شود. تقدیرش این بود که در جبهه شهید نشود اما به این آرزویش در همین خاک محله‌اش رسید. خواهرش می‌گفت شب قبل از شهادتش زیر لب مصرع «به دیار بی‌قرار تو بیا از آن مایی» را مدام زمزمه می‌کرد؛ مصرعی که روی سنگ قبرش حک کردیم.»

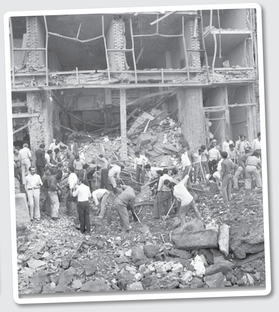

گردشگران مرکز تهران‌شناسی همشهری در مسجدالشهدای کن

جنایت در ناصرخسرو

در ادامه ترورها و عملیات بمب‌گذاری توسط منافقین با هدف تضعیف نظام اسلامی و ناامن جلوه‌دادن جامعه، صبح روز ۲۲اردیبهشت ۱۳۶۴ خیابان ناصرخسرو تهران که محلی پرتردد در مرکز شهر بود، هدف اقدام جنایتکارانه دیگر آنها قرار گرفت. تهرانگردان مدرسه همشهری با حضور در این محل، به روایت‌های حماسی گوش فرامی‌دهند: «در گذشته گروهک‌های منافقین را فرقه هم می‌نامیدند؛ چرا که آنها مذهبی دین بودند اما از دین هیچ نمی‌دانستند. یکی از بزرگ‌ترین اقدامات جنایتکارانه آنها در دهه ۶۰بمب‌گذاری در خیابان ناصرخسرو و ابتدای کوچه مروی بود که در جریان آن کوچه عرب‌ها بطور کامل از بین رفت. البته به جز این موردی که روایت خواهم کرد، ۲بمب‌گذاری دیگر ان سال‌ها در خیابان ناصرخسرو اتفاق افتاد. به روایتی ۵۰بوند تی‌ان‌تی را در صندوق عقب خودرویی کار گذاشته بودند؛ مواد منفجره‌ای که از عراق وارد شده بود. این خودرو هم درست نزدیک کوچه مروی توقف کرده بود. زمانی که مردم کسب‌وکار خود را شروع کردند این بمب عمل می‌کند و با انفجار آن تعداد زیادی از هموطنان به شهادت می‌رسند یا مجروح می‌شوند. آمار شهدا در این حادثه از ۱۰ نفر تا ۷۰نفر عنوان شده است که در هر صورت آمار بالایی بوده و شناسایی خیلی از شهدا به‌علت تکه‌تکه شدن، به تأخیر افتاد. خودروهای بسیاری در آتش سوخت و ساختمان‌های فراوانی هم از جمله چلوکبابی مروی و کارگاه تولیدی پوشاک ویران شدند.»

ادامه در صفحه ۲۴

اطلاعات
عراق به شکست در ترنگ جزایه اعتراف کرد
انفجار بمب در میدان عترت آباد تهران

یادداشت گردشگران **مهوش جعفری**، دکتری بیوشیمی

باید قدردان شهدا باشیم

یکی از جنبه‌های جهاد تبیین، زنده نگه‌داشتن یاد شهدا و آشنایی با زندگی آنها و الگو قراردادن آنهاست. کسانی که جان خود را یعنی ارزشمندترین چیز خود را جهت حفظ اسلام و انقلاب اسلامی هدیه دادند، باید قدردان آنها باشیم. ۶۴۳ دانش‌آموز در کشور به شهادت رسیده‌اند. در تهرانگردی این هفته دیدار با خانواده شهدای دانش‌آموز ترور انتخاب شد. منافقین در سال ۱۳۶۰ وقتی به اهداف خود برای رسیدن به پست‌های مهم در حکومت اسلامی نرسیدند، دست به ترور کور زدند و بسیاری از افرادی که صرفا ظاهر مذهبی (داشتن ظاهر عقیق و ریش) داشتند را مورد سوءقصد قرار دادند.

در محله جواده، یا پسه خانه‌های باصفا و ساده خانواده شهدا گذاشتیم. نخستین شهید شهرام عبدی بود؛ شهید ۱۷ساله‌ای که در مسجد محل فعال بود و زمانی که به همراه دوستش با موتور در حال انجام وظیفه بود، به‌دست منافقین در یک تصادف ساختگی با بر خورد سر به جدول خیابان به شهادت می‌رسد.

شهید بعدی، شهید فرامرز سیف‌صادقی بود. این شهید با سن کم به صله‌رحم بسیار اهمیت می‌داد و در موقع رفتن به روستای پدری به دیدن همه می‌رفت. در مسجد حضرت ابوالفضل علیه‌السلام به‌عنوان مربی آموزش اسلحه مشغول بود. در سن ۱۵ سالگی در ۲۲ بهمن ۱۳۵۹ در آماده‌باش و نگهبانی زیر پل راه‌آهن جواده در سنگر مورد اصابت گلوله قرار می‌گیرد و به شهادت می‌رسد.

به محله کن با کوچه‌پس کوچه‌های قدیمی وارد شدیم. این محله تعداد زیادی آستان مقدس امامزاده دارد، مقصد ما امامزادگان الحسن و الحسین علیهم‌السلام (کابل الحسین) بود. شهدای مختلفی جای جای این مکان مقدس خفته‌اند. شهید کاظم طاهری دانش‌آموز ۱۷ ساله بدون هیچ فعالیتی صرفا به‌خاطر داشتن ظاهر مذهبی برای ترور انتخاب می‌شود. در سال ۱۳۶۲ در روزهای آخر ماه آذر منزل شهید به‌مدت ۲ روز زیر نظر منافقین قرار می‌گیرد. در ساعت ۲ نیمه‌شب ۲.۳ منافق به خانه شهید حمله می‌کنند و با اصابت گلوله به چانه او را به شهادت می‌رسانند.

۳شهید دیگر که زیر لوای عکس بزرگ سردار دل‌ها در امامزادگان خفته بودند، ابوالفضل علی اکبری (۱۸ ساله)، محمد حسنی‌نیا (۱۸ ساله) و علی اکبر حسین بیگی (۱۹ ساله) است. هر سه در مسجد محله درامور مختلف فعالیت داشتند و شهدای الله‌داد در حسین بیگی برای رفتن به جبهه در جنگ‌های نامنظمه دکتر چمران ثبت‌نام کرده بودند، ولی در روز جمعه ماه مهر سال ۱۳۶۰ بعد از برگشتن از نماز جمعه در خیابان آیت‌الله کاشانی جنب پمپ بنزین درحالی که برای ریاست‌جمهوری آیت‌الله خامنه‌ای تبلیغ می‌کردند، منافقین آنها را به رگبار می‌بندند.

یادداشت گردشگران **ریحانه عبدی**، کارشناس علوم قرآنی

ترور؛ منطق منافقین

در محوطه زیبای مرقد امامزادگان الحسن و الحسین در منطقه کن با چشم‌اندازی از صلابت و شکوه کوه‌ها روبه‌رو می‌شوم، نفسی تازه می‌کنم و به زیارت ۳تن از شهدای مدفون در آن مکان مقدس می‌روم؛ ۳دانش‌آموز که در یک مکان و زمان ترور شده‌اند. ۳تن از این شهدای پاک، در دوره آموزشی جنگ‌های نامنظم مهندس چمران شرکت کرده بودند و برای دفاع از کشور، مردم، اسلام و انقلاب، منتظر اعزام به جبهه بودند. در روز سوم مهرماه ۱۳۶۰ در مسیر بازگشت از نماز جمعه به همراه دوستشان مشغول تبلیغ برای انتخابات ریاست‌جمهوری بودند که از طرف نیروهای سازمان مجاهدین خلق (منافقین) شناسایی شده، مورد خشم شیطانی آنها قرار می‌گیرند و با رگبار بیرون، به شهادت می‌رسند. ترور، منطق این سازمان است...

یادداشت گردشگران **امیرحسین لیاقی**، کلاس نهم

کشتن؛ فقط به‌خاطر ظاهر مذهبی

شهید کاظم طاهری، دانش‌آموز ۱۷ ساله، کسی که نه فعالیت سیاسی و نه مذهبی داشت، فقط به‌خاطر ظاهر مذهبی در سال ۱۳۶۲ ترور شد. محمدحسین الله‌داد، ۱۸ ساله، علی‌اکبر حسین‌بیگی، ۱۹ ساله و ابوالفضل علی‌اکبری هم از شهدای ترور کن هستند و زمانی که از نمازجمعه برمی‌گشتند ترور شدند فقط به‌خاطر اینکه به نمازجمعه رفته بودند. آنها فقط ترور کور می‌کردند؛ کافی بود یکی ریش یا ظاهر مذهبی داشته یا حتی موتورسیکلت هوندا داشته باشد. برایشان فرقی نمی‌کرد دانش‌آموز بود یا دانشجو و یا کاسب محله، باید کشته می‌شد. مکالمه ۲نفر از تروریست‌های منافق که حالا دیگر همه آنها را شنیده این بود:

یکی داره با موتور هوندا می‌آد، شلیک کنم؟

ریش ۱۰، انگشتر ۵... آره بزن!

هدف مشخص نبود برحسب ظاهر و چهره نعره می‌دادند و ترور می‌کردند.